

श्री.जयदिप डाकरे सर

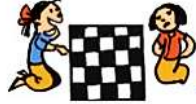
श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सातवी (31 डिसेंबर) विषय - मराठी

Subscribe

१४. कवितेची ओळख

खेळ खेळूया.

(अ) खालील कंसात काही म्हणी दिलेल्या आहेत. दिलेल्या वाक्यांशी संबंधित म्हण ओळखा व लिहा.

(अति तिथे माती, आगीतून उठून फुपाट्यात पडणे, पळसाला पाने तीनच, नावडतीचे मीठ अळणी, थेंबेथेंबे तळे साचे, कामापुरता मामा, गर्वाचे घर खाली)

(अ) फुशारकी मारणाऱ्याचा पराजय होतो.

(आ) एखाद्याकडून काम करून घेताना गोड बोलायचे आणि काम झाले, की त्याला सोडून द्यायचे.

(इ) सर्वत्र परिस्थिती समान असणे.

(ई) थोडे थोडे जमवून मोठा संचय करणे.

(उ) एका संकटातून बचावणे व दुसऱ्या संकटात सापडणे.

(ऊ) कुठल्याही गोष्टीचा अतिरेक हा वाईट असतो.

(ए) न आवडणाऱ्या माणसाने कितीही चांगली गोष्ट केली, तरी ती पसंत पडत नाही.

(आ) खाली काही वाक्ये दिली आहेत. त्यामध्ये एकच शब्द वेगवेगळ्या अर्थाने वापरला आहे. खालील वाक्ये वाचा त्यातील ठळकपणे दाखवलेल्या शब्दांचे अर्थ समजून घ्या. तुम्हीही याप्रमाणे वाक्ये तयार करण्याचा प्रयत्न करा.

(१) आमचे मराठीचे सर इतके छान शिकवायचे, की अन्य शिक्षकांना त्यांची सर येत नसे.

(२) सकाळचा चहा मला कपात काठोकाठ भरलेला लागतो. त्यात कपात केलेली मला चालत नाही.

(३) एकदा एका शिक्षकांचा मला दूरध्वनी आला.

दूरध्वनीवर ते मला म्हणाले, "सर, आपण आमच्या शाळेला भेट द्या." मी त्यांना विचारले, "काय भेट देऊ?" ते शिक्षक म्हणाले, "ते शाळेला भेट दिल्यानंतर ठरवा."

ऑनलाईन टेस्ट

स्वाध्याय सोडवा.

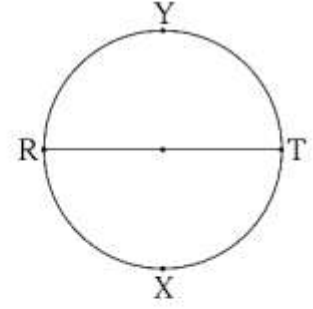
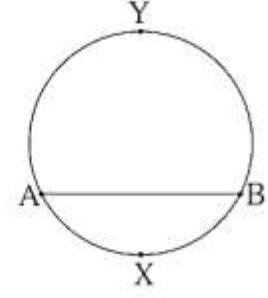
जाणून घेऊया.

सोबतच्या आकृतीमध्ये जीवा AB मुळे वर्तुळाचे दोन भाग झाले आहेत. त्यांपैकी कंस AXB हा लहान आहे, त्याला लघुकंस म्हणतात आणि कंस AYB हा मोठा आहे, त्याला विशालकंस म्हणतात. लघुकंस AXB हा कंस AB असाही लिहितात.

ज्या दोन वर्तुळकंसांचे अंत्यबिंदू सामाईक असतात आणि ते दोन वर्तुळकंस मिळून वर्तुळ पूर्ण होते, ते कंस एकमेकांचे संगतकंस असतात. येथे कंस AYB व कंस AXB हे एकमेकांचे संगतकंस आहेत.

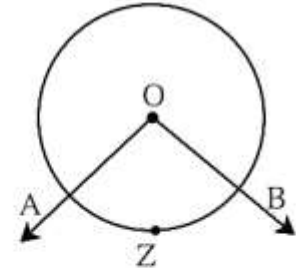
सोबतच्या आकृतीमध्ये जीवा RT हा वर्तुळाचा व्यास आहे. व्यासामुळे वर्तुळाचे दोन्ही कंस समान होतात. त्यांना अर्धवर्तुळकंस म्हणतात, हे ध्यानात घ्या.

सराव

केंद्रीय कोन व कंसाचे माप (Central angle and Measure of an arc)

सोबतच्या आकृतीमध्ये, वर्तुळकेंद्र 'O' हा $\angle AOB$ चा शिरोबिंदू आहे. वर्तुळाचा केंद्रबिंदू हा ज्या कोनाचा शिरोबिंदू असतो. त्या कोनाला केंद्रीय कोन म्हणतात. आकृतीतील $\angle AOB$ हा कंस AZB शी निगडित केंद्रीय कोन आहे. वर्तुळ कंसाचे केलेल्या केंद्रीय कोनाचे माप हे त्या कंसाचे माप मानले जाते.

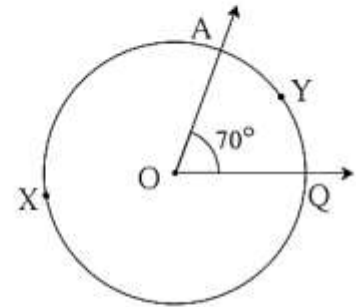

* लघुकंसाचे माप

शेजारील आकृतीमध्ये $\angle AOQ$ या केंद्रीय कोनाचे माप 70° आहे.

\therefore लघुकंस AYQ चे माप 70° आहे.

$\therefore m(\text{कंस AYQ}) = 70^\circ$ असे लिहितात.

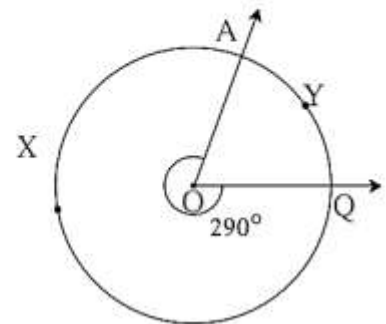

* विशालकंसाचे माप

विशालकंसाचे माप = 360° - संगत लघुकंसाचे माप

\therefore आकृतीतील विशालकंस AXQ चे माप

$360^\circ - 70^\circ = 290^\circ$ आहे.

वाचा व समजून घ्या .

Let's learn.

11

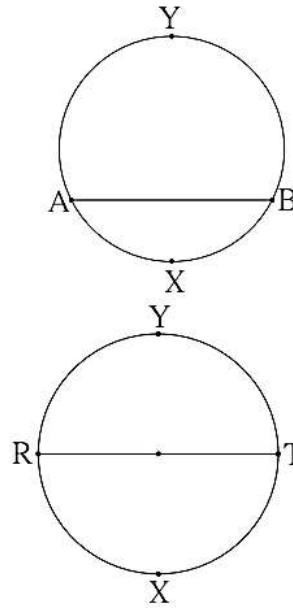
Circle

revision

The chord AB divides the circle alongside into two parts. Of these, the arc AXB is smaller and is called a **minor arc**. Arc AYB is bigger and is called the **major arc**. Minor arc AXB is also expressed as arc AB.

If two arcs of a circle have common end points and the arcs make one complete circle, the arcs are said to be corresponding arcs. Here, arc AYB and arc AXB are mutually corresponding arcs.

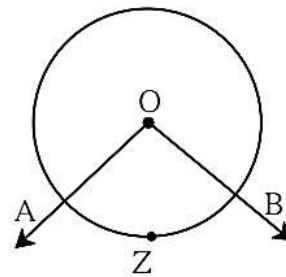
In the figure alongside, chord RT is a diameter of the circle. The diameter gives rise to two equal arcs. They are called **semicircular arcs**.

* Central Angle and the Measure of an Arc

In the figure, 'O' is the vertex of the $\angle AOB$. An angle whose vertex is the centre of the circle is called a **central angle**.

The $\angle AOB$ in the figure is the central angle corresponding to arc AZB. **The measure of the angle subtended at the centre by an arc is taken to be the measure of the arc.**

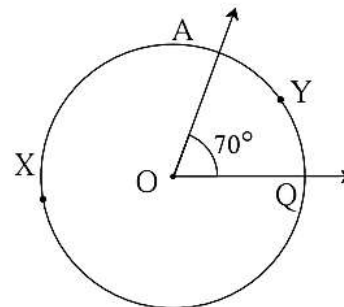

* The measure of a minor arc

In the figure alongside, the measure of $\angle AOQ = 70^\circ$.

\therefore Measure of the minor arc AYQ is 70°

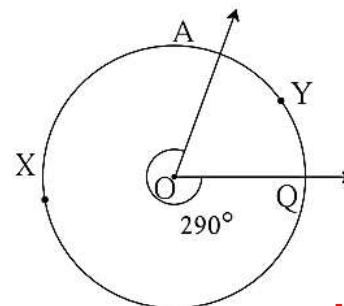
It is written as $m(\text{arc AYQ}) = 70^\circ$

* The measure of a major arc

Measure of a major arc = $360^\circ -$ measure of the corresponding minor arc

\therefore Measure of major arc AXQ in the figure = $360^\circ - 70^\circ = 290^\circ$

understand.

5. Read the lines given in the table. Discuss what they mean and when they might be used. Then use your imagination and name situations which these lines may be used by different speaker.

revision

Lines	Situation	Speaker
* Just move along now. There's nothing here to see.	People gathering to watch a fight between two brothers.	A friend of the two brothers, who is trying to stop the fight tells the people.
* I've asked you once politely. Don't make me ask you twice.		
* This isn't yours, it's mine.		
* If you don't quit this instant, I swear I'll call a cop.		
* It is too late now.		
* Here's what you'll have to do.		

6. Add one or two lines before or after the lines given below to prepare a short dialogue.

- It's only meant for me.
- That isn't very nice.
- You really have to stop.
- There's only one solution.

7. Find all contracted forms used in the poem.

Language Study

Questions with 'be' and 'have'

The auxiliary verbs 'be' and 'have' form questions without the help of 'do'.

Be

Have

- Are you writing a story?
- Is she going home?
- Were they reading their homework?

Yes/No questions

- Have I made a mistake?
- Have you written this?
- Has he given you a book?

- Where are you going?
- What is she painting?
- Why are you laughing?

Wh-questions

- What have you drawn?
- Why has he come?
- Where have you put it?

understand.

४. मूलभूत हक्क भाग-१

सराव

वेठबिगारी किंवा सक्तीने एखाद्या व्यक्तीकडून तिची इच्छा नसताना काम करून घेणे, काही व्यक्तींना एखाद्या गुलामासारखे वागवणे, त्यांना कामाचा योग्य मोबदला न देणे, त्यांच्याकडून अतिशय कष्ट करून घेणे, त्यांची उपासमार करणे किंवा त्यांच्यावर जुलूम-जबरदस्ती करणे हे शोषणाचे प्रकार आहेत. शोषण साधारणतः महिला, बालके, दुर्बल समाजघटक आणि सत्ताहीन लोकांचे होते. कोणत्याही प्रकारचे शोषण असो, त्याविरुद्ध उभे राहण्याचा हा हक्क आहे.

चला, चर्चा करूया.

- येथे बालकामगार काम करत नाहीत.
 - इथे कामगारांना रोजच्या रोज पगार दिला जातो.
- अशा पाठ्या अनेक दुकानांमध्ये आणि हॉटेलमध्ये तुम्ही पाहता. त्यांचा आणि संविधानातील या हक्कांचा काय संबंध असेल बरे ?

चला, चर्चा करूया.

शोषण होऊ नये व प्रत्येक व्यक्तीला आपले स्वातंत्र्य उपभोगता यावे म्हणून शासनाने अनेक कायदे केले आहेत. काही कायद्यांचा येथे उल्लेख केला आहे. असे आणखी कोणते कायदे आहेत ते शोधा व त्यांची चर्चा करा.

- किमान वेतन कायदा - कारखान्यातील कामाचे तास, विश्रांतीच्या वेळा यांसंबंधीच्या तरतुदी.
- महिलांना घरगुती हिंसेपासून संरक्षण देणारा कायदा -

भारताच्या संविधानातील समानतेच्या, स्वातंत्र्याच्या आणि शोषणाविरुद्धच्या हक्कांचा आपण येथे अभ्यास केला. पुढील पाठात आपण आणखी काही मूलभूत हक्कांचा अभ्यास करणार आहोत.

स्वाध्याय

१. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
 - (१) मूलभूत हक्क म्हणजे काय ?
 - (२) विविध क्षेत्रांत गौरवास्पद कामगिरी करणाऱ्यांना शासनामार्फत कोणकोणती पदके/पदव्या दिल्या जातात ?
 - (३) चौदा वर्षांखालील बालकांना थोडक्याच्या ठिकाणी कामावर ठेवण्यास मज्जाव का केला आहे ?
 - (४) संविधानाने भारतातील सर्व नागरिकांना समान हक्क का दिले आहेत ?
२. 'स्वातंत्र्याचा हक्क' या विषयावर चित्रपट्टी तयार करा.
३. खालील वाक्ये दुष्ट करून पुन्हा लिहा.
 - (१) कोणत्याही व्यक्तीला हक्क जन्मतःच प्राप्त होत नाहीत.
 - (२) सरकारी नोकऱ्या देताना सरकार धर्म, लिंग,

जन्मस्थान यांवर आधारित भेदभाव करून तुम्हांला नोकरीपासून दूर ठेवू शकते.

४. पुढील संकल्पनाचित्र पूर्ण करा.

उपक्रम

- (१) माहितीचा अधिकार, शिक्षणाचा अधिकार अशा काही महत्त्वाच्या अधिकारांविषयी वर्तमानपत्रांतून आलेल्या बातम्यांचा संग्रह करा.
- (२) तुमच्या परिसरातील इमारतींचे बांधकाम चालू असताना जर लहान बालके काम करताना आढळली, तर त्यांच्याशी व त्यांच्या पालकांशी बोलून त्यांच्या समस्या जाणून घ्या व त्या समस्यांचे वर्गीत सादरीकरण करा.

वाचा व प्रश्न तयार करा. नवीन टेस्ट -

ऑनलाईन टेस्ट

७. मृदा

स्वाध्याय

सराव

प्रश्न १. पुढील तक्ता पूर्ण करा.

घटक	मृदानिर्मितीमधील भूमिका
मूळ खडक	
प्रादेशिक हवामान	
सेंद्रिय खत	
सूक्ष्म जीवाणू	

प्रश्न २. कशामुळे असे घडते?

- (१) सह्याद्रीच्या पश्चिम भागात बेसाल्ट खडकापासून जांभी मृदा तयार होते.
- (२) मृदेत ह्युमसचे प्रमाण वाढते.
- (३) विषुववृत्तीय हवामान प्रदेशात मृदानिर्मितीची प्रक्रिया जलद घडते.
- (४) मृदेत क्षारतेचे प्रमाण वाढते.
- (५) कोकणातील लोकांच्या आहारात तांदूळ (धान) जास्त असतो.
- (६) मृदेची धूप होते.
- (७) मृदेची अवनती होते.

प्रश्न ३. माहिती लिहा.

- (१) मृदा संधारणाचे उपाय.
- (२) सेंद्रिय पदार्थ
- (३) विशिष्ट पिके घेण्यासाठी शेतातील मृदा सक्षम आहे का, याची माहिती मिळण्याचे ठिकाण.
- (४) वनस्पती जीवनातील मृदेचे महत्त्व.

प्रश्न ४. मृदेच्या संदर्भात तक्ता पूर्ण करा.

क्रिया	परिणाम	सुपीकता वाढते. कमी होते.
बांधबंदिस्ती करणे.		
	वाऱ्याचा वेग कमी झाला.	
काही काळ जमीन पडीक ठेवणे.		
	ह्युमसचे प्रमाण वाढले.	
उताराच्या दिशेने आडवे चर खोदणे.		
शेतात पालापाचोळा जाळणे.		
	सूक्ष्मजीवांना पोषक ठरले.	
	क्षारतेचे प्रमाण वाढले.	
रासायनिक खतांचा अतिवापर करणे.		

उपक्रम :

- (१) मृदा परीक्षण केंद्रास भेट द्या व तेथील कामांची माहिती घेऊन नोंद घ्या.
- (२) घरच्या घरी किंवा सोसायटीत कंपोस्ट खत तयार करा.
- (३) आपल्या परिसरात असलेल्या 'पाणी अडवा, पाणी जिरवा' प्रकल्पास भेट द्या. माहिती मिळवा व नोंद करा.

वाचा समजून घ्या.

12. मानवी स्नायू व पचनसंस्था

पचनसंस्थेतील महत्त्वाच्या ग्रंथी, त्यांचे स्राव व कार्य

अवयव	ग्रंथी	पाचकरस / स्राव	कार्ये
तोंड	लाळग्रंथी	लाळ - टायलीन	पिष्टमय पदार्थाचे रूपांतर माल्टोजमध्ये करणे.
जठर	जठर भित्तिका	जाठररस हायड्रोक्लोरिक आम्ल पेप्सिन म्युकस (श्लेष्म)	अन्न आम्लयुक्त करणे. प्रथिनांचे विघटन करणे. जठराच्या आतील अस्तराचे हायड्रोक्लोरिक आम्लापासून संरक्षण करणे.
	यकृत	पित्तरस	अन्न आम्लारीयुक्त करणे. मोठ्या मेदकणांचे लहान कणांत रूपांतर (पायसीकरण) करणे.
	स्वादुपिंड	स्वादुरस ट्रिप्सिन लायपेज अमायलेज	प्रथिनांचे रूपांतर अमिनो आम्लात करणे. मेदाचे रूपांतर मेदाम्ल व ग्लिसेरॉलमध्ये करणे. पिष्टमय पदार्थाचे रूपांतर शर्करेत करणे.
लहान आतडे		आंत्ररस	प्रथिनांचे अमिनो आम्लात रूपांतर करणे. पिष्टमय पदार्थाचे ग्लुकोजमध्ये रूपांतर करणे. मेदाचे मेदाम्लात व ग्लिसेरॉलमध्ये रूपांतर करणे.

आपण आपले आरोग्य धोक्यात आणत आहोत का ?

व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये शारीरिक आरोग्य अत्यंत महत्त्वाचे आहे. आपल्या शरीरातील विविध इंद्रियसंस्था सुरळीतपणे कार्य करतात तेव्हा आपले आरोग्य चांगले आहे, असे आपण म्हणतो; परंतु धूम्रपान, तंबाखू सेवन, मद्यपान यांसारख्या घातक सवयी आरोग्य बिघडवतात.

तंबाखूजन्य पदार्थ, मद्यपान, धूम्रपान यांचा पचनसंस्थेवर होणारा परिणाम

तंबाखू सेवनामुळे तोंड, घसा, अन्ननलिका तसेच पचनसंस्थेचे इतर अवयव व्यवस्थित कार्य करेनासे होतात. तंबाखू सेवनामुळे उलटी, मळमळ, डोकेदुखी हे विकार उद्भवतात. तंबाखूचे कण दात, हिरड्या, तोंडाच्या आतील त्वचा यांना चिकटून बसतात व हळूहळू इजा पोहोचून तो भाग खराब करण्याचे काम करतात. त्यामुळे हिरड्यांना सूज येते, तोंडाची हालचाल करताना वेदना होतात. घसा तसेच आतड्याचा दाह होतो व पुढे त्याचे रूपांतर कॅन्सरमध्ये होऊन मृत्यू ओढवतो.

माझी भूमिका

- तंबाखू सेवन, धूम्रपान, मद्यपानविरोधी चित्रे, वाक्ये तयार करून वर्ग, शाळा, परिसर अशा ठिकाणी लावणे. आपला परिसर तंबाखूमुक्त आहे का नाही यावर लक्ष ठेवणे.
- या संदर्भात शपथ तयार करून वर्गात तसेच परिपाठाला ती घेणे.
- सभोवती अशा बाबी घडत असतील तर आपले पालक, शिक्षक यांना सांगणे.

वाचा व समजून घ्या.

12. The Muscular System and Digestive System in Human Beings

Important Glands of the Digestive System, their Secretions and Functions

Organ	Gland	Secretion	Functions
Mouth	Salivary gland	Saliva : Ptyalin	Conversion of starch into maltose.
Stomach	Gastric wall	Gastric juice Hydrochloric Acid Pepsin Mucous	To make the food acidic. Breakdown of proteins. To protect the inner lining of the stomach from hydrochloric acid.
	Liver	Bile	To make food alkaline. To convert large fat particles into small ones (emulsification of fats).
	Pancreas	Pancreatic juice Trypsin Lipase Amylase	To convert proteins into amino acids. To convert fats into fatty acids and glycerol. To convert complex carbohydrates into simple sugars.
Small intestine		Intestinal juice	To convert proteins into amino acids. To convert complex carbohydrates into glucose. To convert fats into fatty acids and glycerol.

Are we putting our health at risk?

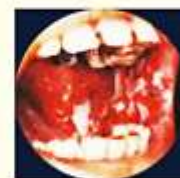
Physical health is extremely important in personality development. When all our organ systems function properly, we say that we are in good health. However, harmful habits like smoking, chewing of tobacco, drinking alcohol affect our health adversely.

Effects of tobacco, alcohol, smoking, on the digestive system

If we consume any tobacco products, the mouth, pharynx, alimentary canal and other organs of the digestive system cannot function properly. It causes problems like vomiting, nausea, and headache. Besides, tobacco particles stick to teeth, gums and skin of the mouth cavity and slowly cause injury to those parts resulting in their dysfunction. This causes swelling of the gums and pain when moving the jaws. The pharynx and intestine become inflamed and the condition further progresses into cancer leading to death.

My Role

- Making pictures and slogans against tobacco consumption, smoking, drinking alcohol, etc. and displaying them in the classroom and the neighbourhood. Keeping a watch on whether one's surroundings are tobacco-free.
- Composing an oath against addiction and taking the oath in the class and also during assembly.
- Making parents and teachers aware of such instances in the neighbourhood.

understand.

भाषा की ओर

निम्नलिखित वाक्य पढ़ो तथा मोटे और () में छपे शब्दों पर ध्यान दो :

१. राघव ने चुपचाप घर में प्रवेश किया ।
२. लतिका अभी सोई है ।
३. माँ आज अस्पताल जाएगी ।
४. मेरा गाँव यहाँ बसा है ।
५. गाड़ी धीरे-धीरे चल रही थी ।

उपर्युक्त वाक्यों में चुपचाप, अभी, आज, यहाँ, धीरे-धीरे ये शब्द क्रमशः प्रवेश करना, सोना, जाना, बसना, चलना इन क्रियाओं की विशेषता बताते हैं । ये शब्द क्रियाविशेषण अव्यय हैं ।

१. नागपुर से रायगढ़ () की ओर () गए ।

३. जन्म () के बाद () एक मामी जी ने मुझे गोद ले लिया ।

२. ताकत () के लिए () संतुलित आहार आवश्यक है ।

४. जलाशय चाँदी () की भाँति () चमचमा रहा था ।

५. शौनक बड़ी बहन () के साथ () विद्यालय जाने की तैयारी में लग गया ।

उपर्युक्त वाक्यों में की ओर, के लिए, के बाद, की भाँति, के साथ ये क्रमशः नागपुर और रायगढ़, ताकत और संतुलित आहार, जन्म और मामी जी, जलाशय और चाँदी, बड़ी बहन और विद्यालय इनके बीच संबंध दर्शाते हैं । ये शब्द संबंधबोधक अव्यय हैं ।

नए शब्द समझो ।

इयत्ता सातवी - मराठी

महिना - नोव्हेंबर ते डिसेंबर

ऑनलाईन टेस्ट अपडेट होत आहेत.

11. बाली बेट

[Click Here](#)

12. सलाम नमस्ते

[Click Here](#)

13. अनामवीरा

[Click Here](#)

14. कवितेची ओळख

[Click Here](#)

इयत्ता सातवी - इतिहास

महिना - नोव्हेंबर ते डिसेंबर

7. स्वराज्याचा कारभार

[Click Here](#)

8. आदर्श राज्यकर्ता

[Click Here](#)

9. मराठ्यांचा स्वातंत्र्यसंग्राम

[Click Here](#)

इयत्ता सातवी - नागरिकशास्त्र

महिना - नोव्हेंबर ते डिसेंबर

4. मुलभूत हक्क भाग 1

[Click Here](#)

इतर टेस्ट लवकरच अपडेट होतील.